

Br:

Podgorica, 19. jul 2024. godine

IZVJEŠTAJ

o učešću delegacije Crne Gore na sastanku šefova država i vlada NATO članica u Vašingtonu, Sjedinjene Američke Države, 9-11. jul 2024. godine

Opšte informacije

U Vašingtonu je u periodu od 9. do 11. jula održan sastanak šefova država i vlada NATO članica. Delegaciju Crne Gore predvodio je predsjednik Vlade Crne Gore Miloško Spajić, a u njenom sastavu su bili i ministar vanjskih poslova, dr Filip Ivanović i ministar odbrane Dragan Krapović. Osim šefova država i vlada NATO članica, na sastanku su učestvovali i visoki zvaničnici partnerskih država, i to predsjednik Ukrajine, predsjednici vlada Japana i Novog Zelanda, predsjednik Republike Koreje, zamjenik predsjednika Vlade Australije, kao i predsjednik Evropskog savjeta i Visoki predstavnik EU za vanjsku politiku.

Prvog dana Samita, predsjednik SAD-a Džozef Bajden, je upriličio Komemorativni događaj kojim je proslavljena 75. godišnjica od osnivanja najmoćnijeg vojno-političkog saveza. Pozdravljeno je prvo učešće 32. saveznice – Švedske na Samitu i potvrđena posvećenost politici otvorenih vrata NATO-a.

Rezultati sastanka u Vašingtonu

Samit je bio prilika i za sagledavanje ostvarenih rezultata u ključnom trenutku za evropsku i evroatlantsku bezbjednost i stabilnost. Usvojeno je niz odluka usmjerenih ka nastavku aktivnosti na jačanju odbrane i odvratanja, podrške Ukrajini i snaženju partnerstava.

Ključni zaključci Samita u dijelu tačke iz agende koja se odnosi na odvratanje i odbranu su:

- Saveznici povećavaju troškove odbrane, pri čemu po prvi put više od dvije trećine saveznika izdvaja preko 2% BDP-a. Ovo se smatra ključnim za ispunjavanje NATO-ovih misija i operacija u dijelu odvratanja i odbrane.
- NATO modernizuje svoje odbrambene planove i kapacitete, uključujući raspoređivanje snaga za borbeno angažovanje, jačanje isturenih odbrambenih pozicija i poboljšanje sposobnosti brze podrške bilo kom savezniku pod konvencionalnom prijetnjom.
- NATO jača svoje kapacitete integrisane vazdušne i raketne odbrane (IAMD) u skladu sa 360-stepeni konceptom odbrane. Pored lokacija u Rumuniji, Španiji i Turskoj, u Rumuniji je uspostavljena dodatna lokacija „Napredne operativne sposobnosti“ NATO balističke raketne odbrane (BMD) raspoređivanjem američkog sistema „Aegis Ashore“.

- NATO ponovo potvrđuje svoju posvećenost nuklearnom odvraćanju kao temelju svoje bezbjednosti, navodeći da će NATO ostati nuklearni savez sve dok nuklearno oružje postoji u upotrebi od strane geopolitičkih aktera. Fokus alijanse će biti na kontroli naoružanja, razoružavanju i sprječavaju proliferacije nuklearnih sredstava.
- NATO integriše svemirske i sajber kapacitete u svoje odbrambene planove i uspostavlja novi Integrirani centar za sajber odbranu (NATO Saveznička operativna komanda - SHAPE, Mons), kako bi poboljšao zaštitu mreža i situacionu svjesnost.
- NATO naglašava važnost nacionalne i kolektivne otpornosti, pozivajući na sveobuhvatan pristup država članica za rješavanje prijetnji kritičnoj infrastrukturi i demokratskim sistemima.
- NATO prepoznaje rastuću prijetnju hibridnog ratovanja od strane državnih i ne-državnih aktera i jača svoju sposobnost da odvraća, brani se i suprotstavi ovim akcijama. Naglašena je mogućnost da hibridne operacije protiv saveznika mogu dostići nivo kojim bi se aktivirao član 5 Vašingtonske povelje.
- NATO promoviše transatlantsku industrijsku saradnju u oblasti odbrane kako bi osigurao pravovremenu isporuku ključnih kapaciteta, posebno u kontekstu podrške Ukrajini u odbrani od ruske agresije.

U vezi sa Ukrajinom, saveznice su potvrdile nastavak podrške na njenom nepovratnom evroatlantskom putu, uključujući članstvo u NATO-u. Dogovoren je sveobuhvatan paket pomoći koji se sastoji od pet elemenata: (i) uspostavljanje mehanizma za Ukrajinu koji će koordinirati isporuku bezbjednosne pomoći i olakšati obuku ukrajinskih snaga (NSATU), sa sjedištem u Visbadenu, Njemačka; (ii) najavljen je i zalog za dugoročnu bezbjednosnu pomoć Ukrajini, koji podrazumijeva podršku u obezbjeđivanju vojne opreme, obuke, u određenim finansijskim iznosima tokom godinu dana; (iii) neposredne vojne podrške - uključujući protivvazдушnu odbranu; (iv) nove bilateralne bezbjednosne sporazume između saveznica i Ukrajine i (v) potpune interoperabilnosti između ukrajinskih i NATO snaga, kroz uspostavljanje Centra za zajedničku analizu, trening i obuku (JATEC) u Bidgošću, u Poljskoj. Saveznice su se obavezale na dugoročnu bezbjednosnu pomoć Ukrajini sa minimalnim osnovnim iznosom od 40 milijardi eura u narednih godinu dana. Takođe, donijeta je odluka da NATO imenuje visokog predstavnika u predstavništvu u Ukrajini.

Tokom Samita održan je sastanak Savjeta NATO – Ukrajina (NUC) uz učešće predsjednika Ukrajine, Volodimira Zelenskog. Saveznice su poslale jasnu poruku narodu Ukrajine da mogu računati na podršku NATO-a koliko god je potrebno. Šefovi država i vlada su usvojili Izjavu Savjeta NATO-Ukrajina kojom su pozdravili uspostavljanje NATO mehanizma za pružanje bezbjednosne pomoći i obuke za Ukrajinu (NSATU) sa sjedištem u Visbadenu. NATO osuđuje rusku agresiju na Ukrajinu, koja je rezultirala hiljadama civilnih žrtava i velikom štetom na infrastrukturi. Rusija je odgovorna za kršenja ljudskih prava, ratne zločine i kršenja međunarodnog prava. Rusija kontinuirano pokušava da preoblikuje evroatlantsku bezbjednosnu arhitekturu, koristeći se intenzivno nuklearnom retorikom i agresivnim hibridnim akcijama protiv NATO saveznika. Ove akcije uključuju sabotazu, provokacije na granicama alijanse, maliciozne sajber napade, elektronsko ometanje, kampanje dezinformacije, maligni politički uticaj, ekonomske mjere pritiska i sl.

Kada je riječ o odnosu s partnerima, potvrđeno je opredjeljenje za produblivanjem i jačanjem saradnje sa partnerima iz Indo-pacifičkog regiona (IP4), kao i EU. Ukazano je na potrebu daljeg adresiranja zajedničkih bezbjednosnih izazova, uključujući ruski rat protiv Ukrajine, kinesku podršku ruskoj ratnoj ekonomiji, kao i rastuće zbližavanje autoritarnih vlasti.

Posvećenost NATO saveznica jačanju angažmana i saradnje sa partnerima na Bliskom istoku i Sjevernoj Africi rezultiralo je usvajanjem *Akcionog plana za jači, strateški i ka rezultatima usmjeren pristup NATO-a prema južnom susjedstvu*. Dogovoreno je uspostavljanje prve NATO

Kancelarije za vezu u tom regionu, u Amanu, u Hašemitskoj kraljevini Jordan, i pozvan generalni sekretar da odredi specijalnog predstavnika koji bi bio zadužen za južno susjedstvo i koordinaciju aktivnosti Alijanse u tom području.

Iako pitanje bezbjednosnih izazova na Zapadnom Balkanu nije posebno razmatrano tokom Samita, u okviru sesije posvećene jačanju partnerstava je potvrđeno da će Alijansa nastaviti da unapređuje politički dijalog i praktičnu saradnju sa državama ZB, kao i da ostaje posvećena nastavku angažmana u regionu uključujući i kroz prisustvo u Misiji KFOR.

Obrađena su i druga pitanja, poput vještačke inteligencije kao i politički okvir u cilju daljeg promovisanja Rezolucije UN 1325 - žene, mir i bezbjednost, kroz sve ključne aktivnosti Alijanse.

Sljedeći Samit NATO-a biće održan 2025. godine u Hagu, Kraljevina Nizozemska.

Učešće Crne Gore na sastancima u okviru Samita

U odnosu na teme sastanka, kao i trenutnu bezbjednosnu situaciju, Samit je bio prilika da Crna Gora predstavi svoje nacionalne pozicije i ponovi posvećenost NATO-u i njegovim vrijednostima. Predsjednik Vlade je istakao da je posebno važno preduzimanje dodatnih aktivnosti u cilju daljeg snaženja saveza i prilagođavanja novim bezbjednosnim izazovima, te konkretnih odluka koje će doprinijeti globalnoj bezbjednosti i stabilnosti.

Predsjednik Vlade je u kontekstu odvratanja i odbrane, istakao posvećenost Crne Gore nastavku pružanja doprinosa aktivnostima ojačanog prisustva na istočnom krilu Alijanse kroz angažman pripadnika Vojske u okviru borbenih grupa u Letoniji i Bugarskoj, kao i da će u narednom periodu naša država nastaviti da deklariše nacionalne snage u skladu sa novim NATO modelom, i da pruža doprinos modernizovanoj NATO komandnoj strukturi. U pogledu izdvajanja za odbranu, predsjednik Vlade je pozdravio činjenicu da su 23 saveznice dostigle minimalni nivo od 2% BDP-a za odbrambenu potrošnju, te istakao da je Crna Gora premašila taj iznos (2.02%) od čega 35.76% investira u modernizaciju.

Tokom sesije na kojoj se razmatralo pitanje Ukrajine, šef crnogorske delegacije je izrazio snažnu i nedvosmislenu podršku ovoj državi u njenim nastojanjima da odbrani svoju teritoriju i, istovremeno, zajedničke vrijednosti demokratskih društava. Pozdravio je donošenje novog paketa mjera kojim će se osnažiti podrška Ukrajini i dati novi impuls njenoj evroatlantskoj perspektivi. U tom kontekstu, podsjetio je da je Crna Gora uputila devet paketa vojne pomoći ovoj zemlji, te da je podrška upućena i kroz Sveobuhvatni paket pomoći za Ukrajinu (CAP).

Posljednjeg dana Samita crnogorska delegacija je učestvovala na sastanku čelnika Alijanse (NAC) sa liderima Australije, Japana, Novog Zelanda, Republike Koreje i Evropske unije. Tom prilikom istaknuto je da Crna Gora, kao pouzdana i kredibilna saveznica, nastavlja da pruža svoj doprinos jačanju jedinstva unutar Alijanse, istakavši da je, pored vojne moći, izuzetno važno da NATO bude politički snažan, ujedinjen i spreman da pruži odgovor na različite i kompleksne izazove modernog doba sa kojima se svakodnevno suočavamo. Ocijenjeno je da je rat u Ukrajini potvrdio značaj koji NATO ima za širu globalnu bezbjednost, naročito kroz snažno jedinstvo i iskazanu solidarnost sa partnerima i među državama članicama. Takođe, naglašeno je da je za Crnu Goru pitanje stabilnosti i bezbjednost u regionu Zapadnog Balkana od krucijalne važnosti, i izraženo zadovoljstvo što je na nivou cijele Alijanse prepoznat strateški značaj našeg regiona.

Na marginama Samita predsjednik Vlade Spajić i ministri Ivanović i Krapović su imali brojne sastanke sa svjetskim liderima, vojnim predstavnicima, senatorima i drugim zvaničnicima.